

Kanning letur bíða eftir sær

Kappingareftirlitið dugir enn ikki at siga, nær kanningin av føroysku peningastovnunum verður almenn. Frágreiðingin er liðug, men partarnir eru ósamdir um, hvat skal almannakunngerast

Jón Brian Hvidtfeldt

Eru føroysku peningastovnararnir ov dýrir fyri kundarnar? Eru ómaksgjöldini og renturnar ov høg? Kunnu gjöld og rentustøði grundgevast við høgum kostnaðarstöði í Føroyum, ella er orsøkin at finna í manglandi kapping millum peningastovnarnar?

Afturvendandi spurningarnir, ið mangan elva til kjak í almenna rúminum og millum manna, skuldu eftir ætlan svarast í eini stórari kanning og frágreiðing hjá føroyska Kappingareftirlitinum.

Kappingareftirlitið hevur síðani 2012 kannað kostnaðarstöðið hjá føroysku peningastovnunum. Kanningin, ið varð mett at kosta tilsamans

eina millión krónur, skuldi vera liðug í fjør.

Men hendan upprunaliga tíðarætlanin helt ikki.

- Nei, hetta má taka tað tíð, tað tekur, sigur Terje Sigurðsson, deildarleiðari á Kappingareftirlitinum.

Longu tíðliga í tilgongdini stóð greitt, at tað fór at vera alt ov umfatandi at kanna alt virkseimið hjá peningastovnunum. Tí varð arbeiðssetningurin avmarkaður til bara at fevna um realkreditmarknaðin. Serliga, hví so nevnda "bidragið" á realkreditlán er nógv dýrari í Føroyum enn í Danmark.

Sambært Terja Sigurðsson er arbeiðið nú komið somikið væl áleiðis, at kanningararbeiðið er gjørt, og ein umleið 70 síður drúgv frágreiðing er skrivað. Eisini

hava stóru, føroysku peningastovnarnir fingið frágreiðingina til hoyringar, og hava teir gjørt sínar viðmerkingar.

- Men nú standa vit við spurninginum, hvat skal almannakunngerast, sigur Terje Sigurðsson.

Sum skilst eru Kappingareftirlitið og peningastovnararnir ikki samd um, hvørjar upplýsingar í kanningararbeiðnum skulu gerast tøkari fyri almenninginum.

Súni Schwartz Jacobsen, stjóri í Eik Banka, vil tó ikki útgreina, hvat tað merkir.

- Jú, vit hava lisið frágreiðingina og hava gjørt okkara viðmerkingar. Meira havi eg ikki at siga í løtuni, sigur Súni Schwartz Jacobsen, sum minnir á, at viðkvæmar upplýsingar kunnu vera í tílíkum tilfari.

Rættartrygd

Terje Sigurðsson ásannar, at kanningin av kostnaðarstöðinum hjá føroysku peningastovnunum er farin út um ta evstamark, ið Kappingareftirlitið upprunaliga setti sær sjálvum.

- Ja, stóð tað til mín, so var frágreiðingin longu almannakunngjørd, sigur Terje Sigurðsson.

Súni Schwartz Jacobsen hevur ikki hug at gera viðmerkingar til hesa útsøgn.

- Tað má eg bara taka til eftirtektar, sigur stjóriin í Eik Banka.

Súni Schwartz Jacobsen vil als ikki gera viðmerkingar til innihaldið í frágreiðingini, og ei heldur, hvat hann heldur um niðurstøðurnar í frágreiðingini.

- Lat tað bíða, til frágreiðingin verður almannakunngjørd, sigur Súni Schwartz Jacobsen.

Hóast hann er farin at ótolnast, so minnir deildarleiðarin á Kappingareftirlitinum á, at rættartrygdin má verjast.

- Atlit mugu takast til rættartrygdina hjá teimum,

Kappingareftirlitið er liðugt at kanna, hví føroyingar mugu gjalda meira fyri realkreditlán enn danir. Men frágreiðingin kann ikki almannakunngerast enn, tí myndugleikin og peningastovnarnir ikki eru samd um, hvørjar upplýsingar eru ov viðkvæmar til at kunna almannakunngerast

sum vit kanna. Tað besta er sjálvandi, um vit tosa okkum til rættis um, hvat kann almannakunngerast og hvat er at meta sum viðkvæmar upplýsingar. Blíva vit ikki samd, so verður tað myndugleikin, ið tekur eina avgerð. Og tann avgerðin kann kærast, sigur Terje Sigurðsson.

Hann vísir á, at tílíkar kærur kunnu fáa steðgandi virknað, soleiðis at ein kanning ikki kann almannakunngerast, meðan ein kæra um almannakunngerð av innihaldinum verður viðgjørd.

- Tí er tað at eg sigi, at hetta má taka ta tíð, tað tekur, sigur Terje Sigurðsson.

Enn eru Kappingareftirlitið og peningastovnarnir tó framvegis í samskipti um, hvørjar upplýsingar skulu almannakunngerast.

Terje Sigurðsson vil enn einki siga um innihaldið í tí umleið 70 síður drúgvu frágreiðingini um kostnaðar-

stöðið hjá føroysku peningastovnunum.

- Men tað er greitt, at niðurstøðurnar í frágreiðingini eru ikki til diskusjón. Tær eru 100 prosent okkara egnu, sigur Terje Sigurðsson.

Sambært deildarleiðaranum er ein møguleiki at almannakunngera eina fyríbils

frágreiðing, har niðurstøðurnar verða almennar, meðan allar upplýsingar, sum peningastovnarnir meta vera viðkvæmar upplýsingar, í fyrstu syftu verða hildnar aftur.

- Tað er ein møguleiki. Men hartil eru vit ikki komin enn, sigur Terje Sigurðsson.

FAKTA

Kappingareftirlitið kann gera kanningar av vinnugreinum ella av ávísam sløgum av avtalum innan fyri ymiskar vinnugreinar við tí endamáli at fáa kunnleika til ella innlit í kappingarstöðuna innan fyri ávísu vinnugreinina ella ávísu vinnugreinirnar. Kappingareftirlitið kann almannakunngera slíka kanning, tó við ávísam avmarkingum.

Almannakunngerð fevnir ikki um upplýsingar um teknisk viðurskipti, heruppi gransking, framleiðsluhættir og vørur, umframt rakstrar- og handilsloyndir, tá talan er um upplýsingar av serligum búskaparligum týðningi fyri persónin ella fyri fyrítøkuna, sum upplýsingarnar viðvíkja. Harumframt kunna upplýsingar um viðurskipti hjá einstøkum viðskiftafólkum í mun til fyrítøkur undir eftirliti av Fíggjareftirlitinum ikki almannakunngerast.

Kelda: Kappingarlógin

FAKTA

Upprunliga var endamálið at gera eina nágreiniliga viðgerð av kostnaðarstöðinum hjá føroysku bankunum. Í kanningini skuldi viðgerast, hvussu raksturin hjá føroysku bankunum er í mun til sambæriligar danskar bankar og ítøkiliga greinað, hvat einstøku tænaðsturnar í veruleikanum kosta føroysku bankunum. Rættuliga skjótt stóð greitt, at arbeiðssetningurin var ov umfatandi í mun til fíggjarligu orkuna hjá Kappingareftirlitinum. Tí varð kanningin avmarkað til bara at fevna um realkreditmarknaðin, har stóru føroysku peningastovnarnir síðstu árin hava bjóðað føroyingum dansk realkreditlán.

Kanningararbeiðið verður lýst soleiðis:

Talan er um orkukrevjandi og truplar fíggjar- og búskaparliga greiningar og neyðugt verður lutvíst at keypa uttanhýsis serkunnleika til kanningina. Ætlanin er at seta ein persón við serkunnleika innan fíggjarmarknað og hagtalaviðgerð sum verkætlanarsettan, mett verður at svara til eitt 1/2 ársverk, hetta verður fíggjað av játtanini hjá Kappingareftirlitinum.

Greining av prís- og kostnaðarstöðið av fíggjartænaðsturnum umframt meting av møguligum kappingarligum atgerðum krevur serkunnleika innan búskaparfrøði og kappingarlóggávu. Norðurlandskir kappingarmyndugleikar nýta í stóran mun greiningarfyrirtekur til at fremja búskapar- og lögfrøðiligar greiningar. Kanningararbeiðið varð mett at kosta tilsamans eina millión krónur. Arbeiðið er í høvuðsheitum gjørt innanhýsis á Kappingareftirlitinum. Frágreiðingin skuldi upprunaliga vera liðug í fjør, men í løtuni er óvist, nær kanningin verður almannakunngjørd.

Kelda: fíggjarlógir og eykajáttanarlógir